

UZASADNIENIE

postanowienia z 2 lutego 2023 roku

Wnioskodawczyni A. S. (1) wnioskiem z 21 września 2022 roku domagała się stwierdzenia nabycia spadku z ustawy po jej byłym małżonku P. S. (1). Jako uczestników postępowania wskazała wspólnych zstępnych jej i spadkodawcy – M. S. (1), P. S. (2) i T. S. (1).

Uzasadniając swój interes w sprawie wnioskodawczyni podała, że w dziale II księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości położonej w K. przy ul. (...) o numerze (...) widnieje wspólność ustawowa małżeńska wnioskodawczyni i spadkodawcy, zaś ona zamierza uregulować jej aktualny stan prawny.

Postanowieniem z 14 grudnia 2022 roku zwolniono P. S. (2) od udziału w sprawie.

Uczestnicy postępowania T. S. (1) i M. S. (1) przychyliłi się do wniosku.

Na rozprawie 1 lutego 2023 roku pełnomocnik wnioskodawczyni wskazał na jurysdykcję sądu polskiego wynikającą z obywatelstwa polskiego spadkodawcy i pozostawienia w Polsce majątku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W styczniu 2019 roku w miejscowości K. na terenie Niemiec zmarł P. S. (1).

(Dowód: - odpis skrócony aktu zgonu P. S., k. 6 akt)

W chwili śmierci P. S. (1) był rozwodnikiem.

(Dowód: -kopia wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy z 16.04.2008r., k. 4-4v. akt)

Spadkodawca pozostawił troje zstępnych: córkę M. S. (1), syna T. S. (1) i syna P. S. (2).

(Dowód: -odpisy skrócone aktów urodzenia T. S., P. S., M. S. (S.)j, k, 7-9 akt)

P. S. (2) odrzucił spadek po spadkodawcy. Zstępnych nie miał.

(Dowód: - dokumenty znajdujące się w aktach tut. Sądu I Ns 588/19).

Spadkodawca przed śmiercią od około 8 lat zamieszkiwał w Niemczech w miejscowości K. z zamiarem stałego pobytu.

(Dowód: - pełna treść zapewnienia spadkowego T. S. oraz przesłuchania M. S. i A. S., nagranie rozprawy - k 40 akt).

W Polsce położona jest nieruchomość, której prawo własności wchodzi w skład spadku po spadkodawcy.

(Bezsporne)

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek podlegał odrzuceniu.

Zgodnie z powołanym przez pełnomocnika wnioskodawczyni przepisem art. 1108 § 1 i 2 k.p.c. do jurysdykcji krajowej należą sprawy spadkowe, jeżeli spadkodawca w chwili śmierci był obywatelem polskim lub miał miejsce zamieszkania bądź miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej. Do jurysdykcji krajowej należą również sprawy spadkowe, jeżeli majątek spadkowy albo jego znaczna część znajduje się w Rzeczypospolitej Polskiej. Jednak w sprawach spadkowych o charakterze transgranicznym, na obszarze państw Unii Europejskiej podstawy jurysdykcji wyznaczają

przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr (...) z 4 lipca 2012 roku w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.Urz. UE L.2012.201.107). Zgodnie z przepisem art. 83 ust 1 rozporządzenie stosuje się do spraw spadkowych dotyczących osób zmarłych w dniu lub po dniu 17 sierpnia 2015 roku, a zgodnie z przepisem art. 81 rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich Unii Europejskiej, zgodnie z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską, ergo wyłącza ono zastosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Spadkodawca zmarł w styczniu 2019 roku, zatem w sprawie mają zastosowanie przepisy powołanego rozporządzenia, przy czym przepisy te zastąpiły przepisy Kodeksu postępowania cywilnego określające zakres jurysdykcji krajowej zarówno w procesie jak i w postępowaniu nieprocesowym. Intencją ustawodawcy europejskiego było urzeczywistnienie zasady skoncentrowania jurysdykcji w sprawach spadkowych w jednym państwie członkowskim tak, by prowadzone było tylko jedno postępowanie spadkowe, zaś jego wynik był wiążący dla wszystkich państw członkowskich.

Przepisy jurysdykcyjne w sprawach spadkowych (art. 4, 7, 10 i 11 rozporządzenia nr 650/2012) są zamieszczone w rozdziale II. Kluczowy w tej mierze jest art. 4 rozporządzenia, który określa jurysdykcję ogólną do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku. Stanowi on, że jeżeli spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci w państwie członkowskim, sądy tego państwa mają jurysdykcję do orzekania w sprawie spadkowej. Jurysdykcja na podstawie art. 4 rozporządzenia została oparta na jednym łączniku, którym jest miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili jego śmierci. U podstaw takiego rozstrzygnięcia leżało przekonanie, że sprawy spadkowe wykazują ścisły związek z państwem, w którym spadkodawca miał zwykły pobyt w chwili śmierci. Przy tym przez zwykły pobyt rozumie się miejsce ześrodkowania życiowych interesów osoby, główne centrum jej egzystencji przy uwzględnieniu okoliczności natury osobistej i zawodowej.

Unormowaniu jurysdykcji zawartemu w art. 4 rozporządzenia odpowiada art. 21 ust. 1, który wyraża zasadę, że prawem właściwym dla ogółu spraw dotyczących spadku jest prawo państwa, w którym spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu. Prawo to odnosi się do dziedziczenia wszystkich składników majątku spadkowego, w tym do nieruchomości, niezależnie od tego, w którym państwie znajdują się lub są położone (zasada jednolitości statutu spadkowego).

Tym samym kwestia obywatelstwa nie przesądza o jurysdykcji państwa członkowskiego, albowiem w tym zakresie stosowanie przepisu art. 1108 § 1 k.p.c. zostało wyłączone przepisami rozporządzenia nr 650/2012 (por. J. Ciszewski, „Komentarz do art. 1108 k.p.c.” pod redakcją T. Erecińskiego, wydanie V, 2017r.). W konsekwencji przepis (...) k.p.c. znajduje obecnie zastosowanie w relacjach Polski z państwami spoza obszaru Unii Europejskiej, jak również do spadków otwartych przed 17 sierpnia 2015 roku.

W postanowieniu z 29 września 2017 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie o sygn. akt IX Cz 813/17 podkreślił, że przepisy rozporządzenia 650/2012 mają charakter uniwersalny w tym sensie, że wyłączają stosowanie łączników jurysdykcyjnych przewidzianych w prawie krajowym. Przyjęta w rozporządzeniu spadkowym koncepcja jednolitości spadku ma bezpośrednie przełożenie na zakres jurysdykcji sądów państwa członkowskiego w sprawach spadkowych, a kompetencja ta rozciąga się na całość majątku zmarłego, niezależnie od jego składu i wartości. Jak wskazano w motywie 37 preambuły do unijnego rozporządzenia "przez wzgląd na pewność prawa oraz w celu uniknięcia fragmentaryzacji dziedziczenia, prawu temu powinien podlegać ogół spraw dotyczących spadku, to znaczy cały majątek spadkowy, bez względu na charakter składników tego majątku i niezależnie od tego, czy składniki majątku znajdują się w innym państwie członkowskim, czy w państwie trzecim". Z zapewnienia spadkowego oraz przesłuchania uczestników postępowania na rozprawie w dniu 2 lutego 2023r. jednoznacznie wynikało, że spadkodawca wyjechał po rozwodzie na stałe do Niemiec, gdzie żył, pracował i stale mieszkał, a do Polski nie miał zamiaru powrócić. Tym samym niewątpliwie jego ostatnim miejscem zwykłego pobytu była miejscowość K. w Niemczech, a ta okoliczność uzasadnia właściwość sądów niemieckich do wydania orzeczenia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po P. S. (1). Ponadto wnioskodawczyni nie wykazała, aby spadkodawca dokonał wyboru prawa polskiego jako prawa, któremu

podlega ogół spraw dotyczących jego spadku. Zgodnie z przepisem art. 15 rozporządzenia w przypadku, gdy do sądu państwa członkowskiego wniesiono sprawę spadkową, co do której sąd ten nie ma jurysdykcji na mocy niniejszego rozporządzenia, sąd ten stwierdza z urzędu brak swojej jurysdykcji. Zgodnie zaś z przepisem art. 1099 § 1 k.p.c. brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew lub wniosek, a brak jurysdykcji krajowej stanowi przesłankę nieważności postępowania. W konsekwencji powyższych rozważań orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.